

Pregledni rad

UDK 339.92:341.7/8

DOI 10.7251/SVR1510006R

GOSPODARSKA DIPLOMACIJA, DIPLOMACIJA BUDUĆNOSTI

Doc. dr Gordan Radić¹

Fakultet za međunarodne odnose i diplomaciju Sveučilište Hercegovina
Mostar

Apstrakt: Uobičajena diplomacija, kao način funkcioniranja međunarodne suverenosti država, postala je anahrona i nedovoljna za razvoj država u današnjem suvremenom svijetu 21. stoljeća. Stoga vam predstavljamo koncept gospodarske diplomacije kao moderniji i primjenjiviji oblik diplomacije za današnje doba.

Cilj gospodarske diplomacije je iznalaženje rješenja za domaće izvoznike i strane investitore koji žele ulagati u našoj zemlji. Kao što se politike razlikuju u smislu vanjskopolitičkih ciljeva od države do države, tako imamo i različite koncepte gospodarskih diplomacija država ponaosob. Kao što postoje razlike u gospodarskoj razvijenosti država, razlike u političkim i organizacijskim (ustrojstvenim i ustavnim) sustavima tako se i ukupna svjetska gospodarska pozornica diverzificira kroz razvijenost koncepta raznolikosti gospodarske diplomacije. Sustavi gospodarske diplomacije država nam mogu pokazati stupnjeve razvijenosti i industrijalizacije istih.

Razvoj gospodarske diplomacije zemalja sve više ovisi, odnosno postaje djelatnost koja se obavlja na polju diplomacije i diplomatskih aktivnosti. Temelj gospodarske diplomacije država gdje postoji slobodno tržišno natjecanje je djelovanje poduzetnika kao i njihove ambicije. Gospodarska diplomacija ima zadatak prepoznati poduzetnike i investitore uz dotok točnih informacija kao glavnih karika njihovog uspješnog nastupa u poslovanju. Dobri temelji gospodarske diplomacije moraju biti učinkovita usluga države poduzetnicima uz omogućavanje uspješnog nastupa naših tvrtki na stranim tržištima, te jednako tako i birokracijom neometan pristup stranim investitorima domaćem tržištu.

Ključne riječi: *diplomacija, gospodarska diplomacija, razvoj, vanjska politika.*

MODERNE EKONOMSKE DIPLOMACIJE

Povijest gospodarske diplomacije seže još od trgovačkih odnosa iz starog Egipta, Rimskog carstva i Bizanta. Prekogračna trgovina tadašnjih okvira iziskivala je već u to vrijeme pravila ponašanja. Predstavnici tih imperija u stranim zemljama bili su preteče gospodarske diplomacije današnjeg suvremenog doba. Uzet ćemo u obzir vrijeme trgovanja u mezopotamiji 4000 godina prije Krista, trgovački ugovor između egipatskog

---

¹ Dekan Fakulteta za međunarodne odnose i diplomaciju Sveučilište Hercegovina Mostar.

faraona i kralja Babilona 2500. godine prije Krista, Put svile dinastije Han u Kini, Dubrovačku republiku koja je razvijala gospodarsku diplomaciju čiji je strateški cilj bio očuvanje i stjecanje novih gospodarskih povlastica na tlu drugih država.² Nadalje vezano uz ovaj pojam, spomenut ćemo Opijumske ratove Kine i Ujedinjenog Kraljevstva od 1839. do 1842. godine, pa sve do prvog znanstvenog djela na temu gospodarske diplomacije koje je napisao Henru Hauser na Sorboni pod naslovom *Ekonomija i diplomacija*, 1937. godine.³

Razvoj moderne ekonomske diplomacije u retrospektivi od razdoblja Drugog svjetskog rata pa do danas značajno se mijenjao:

- 1944. Bretton – Woods kao novi svjetski poredak, Međunarodni monetarni fond i Svjetska Banka
- 1945. Utemeljenje Ujedinjenih nacija
- 1947. Implementacija Marshallovog plana kao oblika pomoći SAD-a i Kanade ratom razrušenoj Europi, prihvaćenog samo od zemalja Zapadne Europe⁴
- 1950. Schumanov plan o stvaranju Europske zajednice za ugljen i čelik
- 1957. Potpisivanje Rimskih ugovora o utemeljenju Europske ekonomske zajednice i Europske zajednice za atomsku energiju
- 1963. usvajanje Bečke konvencije o konzularnim odnosima koja se odnosi i na gospodarsku problematiku
- 1971. utemeljenje Commonwealth zajednice u Sinaguru od 36 država na čelu s Ujedinjenim kraljevstvom
- 1976. utemeljenje Group of seven (G7) grupe najrazvijenijih zemalja svijeta (SAD, Kanada, Velika Britanija, Njemačka, Francuska, Italija i Japan)
- 1982. tadašnja britanska premijerka Margaret Thatcher predlaže „diplomaciju oružanom prijetnjom“
- 1986. Gorbačov počinje perestrojku, reformu u Sovjetskom Savezu
- 1989. ravnatelj CIA-e, William Webster, otkriva novi fokus CIA-e, a to je „gospodarsko usmjeravanje“, čime se strategijski mijenja njezina uloga nakon razdoblja Hladnog rata⁵
- 1989. kraj Hladnog rata, kraj komunizma, pad Berlinskog zida, ujedinjenje Njemačke
- 1991. kraj SSSR-a, kraj središnje državne ekonomije i uvođenje tržišnog gospodarstva

---

² Prlender, I.: Diplomacija dubrovačke Republike: dosezi i umijeća, Hrvatski institut za povijest, Zavod za povijesne znanosti u Zadru.

³ Sadžak, M., Mujanović, E., Tutnjević, M.: Ekonomska diplomacija menadžerski pristup, Synopsis, Zagreb-Sarajevo, 2008. Godine.

⁴ Ekonomski leksikon, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ i Mas Media, Zagreb, 1995. godine.

⁵ Engdahl, E.F.: Stoljećé rata, AGM, Zagreb, 2000. godine.

- 1993. stupio na snagu Ugovor iz Maastrichta, kojim je utemeljena Europska središnja banka, uveden euro umjesto ekija, čime je u praksi uspostavljena europska monetarna unija
- 1999. potpisivanje Ugovora o Europskoj uniji (Treaty on the European Union)
- 2001. Kina postala članica Svjetske trgovinske organizacije WTO.

Navedeni nadnevcu su izabrani po mišljenju autora vezano za važnost razvoja diplomacije budućnosti, gospodarske diplomacije. Cilj gospodarske diplomacije treba biti omogućavanje domaćim gospodarstvenicima i stranim ulagačima zainteresiranim za poslove i pristup mnogim informacijama, poput detaljnih gospodarskih pregleda zemalja, zakonodavnih okvira, presjeka bilateralnih i multilateralnih gospodarskih odnosa, pravila poslovne komunikacije i drugih informacija važnih za njihov poslovni interes u inozemstvu ili tuzemstvu.

Suvremena diplomacija prilagođava se novim okolnostima i poslove gospodarske prirode stavlja u samo središte svojih aktivnosti. Gospodarska diplomacija predstavlja platformu za suradnju s poslovnom zajednicom i institucijama uključenim u razvoj međunarodnih gospodarskih odnosa. Krajnji cilj gospodarske diplomacije kao diplomacije budućnosti za svaku zemlju je postizanje konkurentnog, proizvodnog i izvozno usmjerenoga gospodarstva.

Gospodarstvenici u otvaranje novih tržišta moraju imati mogućnost obratiti se svojim veleposlanstvima u određenim zemljama, gdje moraju postojati odgovarajući gospodarski savjetnici koji će prepoznati njihovu potrebu i znati im pružiti adekvatnu pomoć.

Konkurentnost je pojam za budućnost svakog gospodarstva. Ona se osigurava odgovarajućom organizacijom i obrazovanjem radne snage, ali i dostupnošću informacija u pravom trenutku.

KAKO DEFINIRATI GOSPODARSKU DIPLOMACIJU

Gospodarska diplomacija ima čitav niz autora s definicijama i sve su obuhvatile srž pojma, ali niti jednu ne možemo izdvojiti kao apsolutnog vladara ovog pojma.

Navest ćemo neke od tih definicija:

Gospodarska diplomacija se bavi gospodarskim odnosima između država, kao i između država i drugih sudionika⁶:

- Gospodarska diplomacija je ona koja prati provođenje gospodarske politike države u inozemstvu,
- U Europskoj uniji rađa se nova verzija jedinstvenog digitalnog tržišta na kojoj će se temeljiti EU gospodarstvo. Odrednice su univerzalne za sve zemlje članice, a pomoći će preskočiti državama postojeće prepreke i ubrzati one elemente digitalnog društva koji će omogućiti

⁶ Bayne, N., Woolcock, S.: The New Economic Diplomacy, Ashgate, 2003.

bolji rast digitalnih rješenja i usluga. Dio tog novog digitalnog gospodarstva je i gospodarska diplomacija⁷,

- Gospodarska diplomacija je sinergijska sinteza gospodarstva i diplomacije u cilju ostvarivanja općenito gospodarskih ciljeva posredstvom diplomacije⁸,
- Gospodarska diplomacija predstavlja specifičan spoj diplomacije u klasičnom smislu te ekonomskih znanosti i menadžmenta, čiji je temeljni cilj da se stvori, podrži i razvija pozitivan ambijent za multilateralnu i bilateralnu gospodarsku suradnju⁹,
- Gospodarska diplomacija obuhvaća korištenje diplomatskih mehanizama i metoda, zajedno djelujući sa strateškim vanjsko-ekonomskim ciljevima i instrumentima njihove operacionalizacije od strane države u bilateralnim, ili multilateralnim tokovima međunarodne ekonomske suradnje, kao i na domaćem gospodarskom prostoru, a u cilju adekvatnog podržavanja razvoja nacionalne ekonomije i osiguranja vanjsko-ekonomskih interesa, pozicioniranja i neposredne podrške matičnih poduzeća u međunarodnom poslovanju (što obuhvaća postizanje političkih i drugih ciljeva u okviru vanjsko-političke strategije konkretne države na određenim geografskim i političkim prostorima ili uopće u svijetu).¹⁰

TIPOVI FUNKCIONIRANJA SERVISA GOSPODARSKE DIPLOMACIJE

Opći servis je kroz njegove značajke vrlo teško procijeniti. Tu se radi o osobnoj motivaciji gospodarskih diplomata povezanoj s njihovim umijećima i kompetencijama kao i odnosima s drugim državama.

Vladin servis i korisnici vladinih usluga nastoje kreiranjem lanca diplomatskih vrijednosti ispuniti određene ciljeve na relaciji tuzemstvo – inozemstvo. Ovaj servis je često opterećen političko-birokratskom neučinkovitošću.

Diplomatski servis svoje obrise pokazuje u kontekstu gospodarske politike države, njezine promidžbe, unapređenju izvoza, privlačenju inozemnih investicija i slično. Nerijetko se može dogoditi da gospodarski diplomati zlorabe diplomaciju za osobne potrebe i napredovanja.

Javni servis se ogleda u tome da korisnici usluga iz područja poslovanja ne plaćaju za određene usluge gospodarske diplomacije koja je ipak javni servis.

Komercijalni servis postavlja upit, je li poslovnim ljudima uopće potreban diplomatski servis, jer ljudi iz biznisa plaćaju drugim organizacijama

---

⁷ URL: www.infotrend.hr

⁸ Sadžak, M., Mujanović, E., Tutnjević, M.: *Ekonomska diplomacija menadžerski pristup*, Synopsis, Zagreb-Sarjevo, 2008. godine.

⁹ Prerađeno od: Prvulović, V.: *Ekonomska diplomatija*, Megatrend, Beograd, 2002.

¹⁰ Prerađeno od: Raičević, M.: *Internacionalna ekonomija sa osnovama ekonomske diplomatije*, Fakultet za internacionalni menadžment, Beograd, 2000.

(privatnim konzultantima, savjetnicima, posrednicima). U svakom slučaju servis ovakve prirode je neophodan.

Servis umrežavanja je vrsta servisa koja se odnosi na aktivnost gospodarske diplomacije, koju često nazivaju "tajna diplomacija". Taj naziv zaslužila je po tome što se smatra da gospodarska diplomacija otvara vrata gdje to drugi ne mogu učiniti i dolazeći na taj način do informacija od stratejskog značaja za organizacije i države.

Iz gore navedenih servisa jasno se dovodimo do zaključka da gospodarska diplomacija i gospodarski diplomati moraju imati globalizirani pogled i pristup prema sadašnjosti i budućnosti uz respektiranje prošlosti. Osobito se to odnosi na respektiranje i razumijevanje uvjeta rada u različitom kulturnom okružju.

CORE SKILLS, KLJUČNA UMIJEĆA KOJA TREBAJU IMATI DIPLOMATI

Američki State Department je izdao i nuputak koje core skills trebaju imati diplomate:

1. promatranje i razumijevanje činjenica i situacija,
2. odabir relevantnih,
3. analiziranje i sintetiziranje,
4. precizna, jasna i brza komunikacija kako usmena tako i pisana,
5. shvaćanje ljudske motivacije,
6. prilagođavanje drugim kulturama,
7. moć uvjeravanja i razvijanje umijeća pregovaranja,
8. predviđanje,
9. disciplina,
10. poticanje atmosfere povjerenja i uvažavanja,
11. znanje stranih jezika,
12. dinamičnost u radu,
13. uvažavanje vremena (timing),
14. imaginativnost,
15. sposobnost ostvarivanja sažetosti i jasnosti,
16. umijeće samokontrole,
17. umijeće adaptacije,
18. umijeće etičkog ophođenja,
19. umijeće postizanja brzih odluka,
20. umijeće u postizanju odmjerenog, ali prirodnog ponašanja u svim situacijama.

Sva navedena umijeća mogu i trebaju biti primijenjena na pojam gospodarske diplomacije i djelovanja gospodarskih diplomata bez ijedne zadržske. Praksa američke gospodarske diplomacije se sadrži u tome da njihove tvrtke vrlo često angažiraju nekadašnje veleposlanike i članove diplomatskog

zboru za lobiste. Navest ćemo nekoliko primjera poput: Georga Schultza, vrhovnog menadžera Bechtela, profesora na Stanfordu, ministra rada i financija, državnog tajnika, Jima Bakera iz Wall Streeta, člana Republikanaca, a potom državnog tajnika, te Henryja Kissingera, harvardskog profesora, savjetnika za nacionalnu sigurnost, državnog tajnika, konzultanta mnogih vlada i tvrtki koji su više nego očigledna potvrda te prakse.

Na koncu evo i pregleda sinteze radnih zadataka koje obavljaju gospodarske diplomate:¹¹

- utjecaj na kreiranje socio-ekonomske politike, imajući u vidu aspiracije različitih interesnih grupa,
- rad s multinacionalnim organizacijama prilikom uspostavljanja standarda koji se odnose na međunarodnu trgovinu i međunarodno financijsko poslovanje,
- posredovanje u konfliktima između različitih sudionika poput, nevladinih organizacija i gospodarskih organizacija, kako bi se umanjili politički i gospodarski rizici,
- korištenje međunarodnih grupa za pritisak, kao i medija kako bi se sačuvao ugled vlastite zemlje, tvrtke ili nevladinih organizacija,
- kreiranje socijalnog kapitala putem dijaloga s različitim interesnim grupama koje mogu utjecati na procese globalnog gospodarskog razvoja,
- građenje pozicije kredibiliteta i legitimiteta u očima javnosti.

ZAKLJUČAK

Gospodarska diplomacija kao relativno novi sustav mora sadržati sve elemente potrebite učinkovito i održivo promicanje gospodarskih interesa kroz nove kategorije diplomatskog komuniciranja diplomatsko-konzularnih mreža. Glavne zadaće gospodarske diplomacije moraju biti sadržane u potpori izvoznicima, zaštiti interesa domaćih poduzeća i privlačenju stranih investitora. Gospodarska diplomacija zahtijeva brzu interakciju civilnog društva sa svim svojim dionicima. Neodložno je i neophodno što prije razumjeti gospodarske i globalizacijske trendove kao važne odrednice vanjskih politika država. Žurnost u prihvaćanju prethodne teze je od ogromne važnosti za opstanak država modernoga doba. Sve svjetske države su svjesne činjenice da njihova budućnost ne može biti održavana na prošlosti i svjesno usmjeravaju pozornost na djelovanje predstavnika diplomatskih zborova koji danas i u budućnosti predstavljaju i predstavljat će stubove gospodarske diplomacije. Države moraju biti svjesne činjenice da su mogućnosti različitih država različite, a tako i učinak djelovanja gospodarske diplomacije. Još jedan i ne manje važan zaključak je i taj da osobe koje obavljaju funkcije i djeluju kroz gospodarsku diplomaciju moraju imati znanja, umijeća i sposobnosti koje imaju današnji suvremeni menadžeri. Značaj gospodarske diplomacije u modernom dobu ogleđa se i u činjenici da je ona bitan čimbenik gospodarskog razvoja svih zemalja u suvremenim uvjetima.

---

¹¹ Prerađeno od: Saner, R., Yiu, L.: International Economic Diplomacy: Mutations in post-modern times, Discussion papers in diplomacy, No.84. 1/2003.

ECONOMIC DIPLOMACY, DIPLOMACY OF FUTURE**Assistant professor Gordan Radić PhD**

Abstract: A common diplomacy as a way of functioning of the international sovereignty of states has become anachronistic and inadequate for the development of the state in today's modern world of the 21st century. Therefore you illustratig concept of economic diplomacy as a modern form of diplomacy and acceptable for today's world.

The goal of economic diplomacy is to find solutions for local exporters and foreign investors who want to invest in our country. As policies differ in terms of foreign policy objectives from country to country so we have different concepts of economic diplomacy for states individually. As there are differences in the economic development of the countries, differences in political and organizational (constitutional) systems so the overall world economic stage diversify through the development of the concept of diversity of economic diplomacy. Systems of economic diplomacy countries can show us the stages of development and its industrialization.

The development of economic diplomacy countries increasingly dependent and becomes an activity that is done in the field of diplomacy and diplomatic activities. The basis of economic diplomacy countries where there is free competition is the business of entrepreneurs and their ambitions. Economic diplomacy has the task to recognize entrepreneurs and investors with accurate information flow as the main link to their successful performances in business. Solid grounds of economic diplomacy must be efficient services state enterprises while enabling successful performance of our companies in foreign markets and equally bureaucracy and unhindered access to foreign investors domestic market.

Keywords: *Diplomacy, Economic Diplomacy, Development, Foreign Policy*

LITERATURA

1. Bayne, N., Woolcock, S. (2003): *The New Economic Diplomacy*, Ashgate.
2. *Ekonomski leksikon* (1995): Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“ i Mas Media, Zagreb.
3. Engdahl, E. F. (2000): *Stoljeće rata*, AGM, Zagreb.
4. Prlender, I. (2000): *Diplomacija dubrovačke Republike: dosezi i umijeća*, Hrvatski institut za povijest, Zavod za povijesne znanosti u Zadru.
5. Prvulović, V. (2002): *Ekonomska diplomatija*, Megatrend, Beograd.
6. Raičević, M. (2000): *Internacionalna ekonomija sa osnovama ekonomske diplomatije*, Fakultet za internacionalni menadžment, Beograd.
7. Sadžak, M., Mujanović, E., Tutnjević, M. (2008): *Ekonomska diplomacija menadžerski pristup*, Synopsis, Zagreb-Sarajevo.
8. Saner, R., Yiu, L.: *International Economic Diplomacy: Mutations in post-modern times*, Discussion papers in diplomacy, No.84. 1/2003.
9. URL: www.infotrend.hr